

LADY SINGS
THE BULES

BILLIE
HOLIDAY

ȘI WILLIAM DUFTY

Traducere din limba engleză

de RUXANDRA TOMA

NEMIRA

Cuprins

<i>Introducere</i>	7
1. Some Other Spring	19
2. Ghost of Yesterday	38
3. I'm Painting the Town Red	56
4. If My Heart Could Only Talk	69
5. Getting Some Fun out of Life	83
6. Things Are Looking Up	89
7. Good Morning, Heartache	100
8. Trav'lin' Light	110
9. On the Sunny Side of the Street	128
10. The Moon Looks Down and Laughs	141
11. I Can't Get Started	147
12. Your Mother's Son-in-Law	155
13. One Never Knows, Does One	165
14. I'm Pulling Through	173
15. The Same Old Story	177
16. It's Too Hot for Words	183
17. I Don't Know If I'm Coming or Going	188
18. Trav'lin' All Alone	197
19. I'll Get By	212
20. No Good Man	222
21. Where Is the Sun?	229
22. I Must Have That Man	240
23. Dream of Life	251
24. God Bless the Child.....	270
<i>Discografie</i>	281

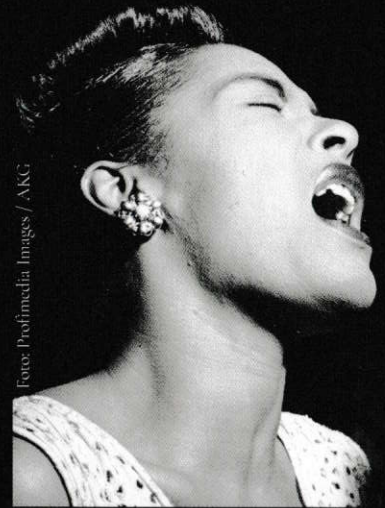

Foto: Profimedia Images / AKG

Eleanora Fagan, care și-a luat numele de scenă Billie Holiday, s-a născut pe 7 aprilie 1915 și a murit la doar 44 de ani, pe 17 iulie 1959. A fost unul dintre cele mai mari nume ale jazzului, alături de Louis Armstrong, Sarah Vaughan, Duke Ellington și Ella Fitzgerald.

William Dufty (1916-2002) a fost scriitor colaborator al *New York Post* și meloman.

„SOME OTHER SPRING“¹

Mama și tata erau doar doi copii atunci când s-au căsătorit. El avea optsprezece ani, ea avea șaisprezece, și eu trei.

Mama lucra ca femeie de serviciu la o familie de albi. Au dat-o afară când au aflat că e gravidă. Rudele lui tati mai să facă o criză când au primit vestea. Erau oameni cu frica lui Dumnezeu, care puneau mare preț pe ce zicea lumea și care nu auziseră niciodată să se mai fi petrecut un asemenea păcat în zona de est a Baltimore-ului.

Însă și mama, și tata proveneau din familii sărace, iar atunci când ești sărac te maturizezi foarte repede.

Mare minune că mama n-a ajuns la casa de corecție, iar eu la orfelinat. Însă Sadie Fagan m-a iubit încă din vremea când nu eram decât niște contracții pe care le simțea atunci când spăla podelele. S-a dus la spital și a făcut o înțelegere cu o șefă de-acolo. I-a promis că o să frece podelele și o să le îngrijească

---

¹ Cântec lansat de Billie Holiday în 1939. Fiecare capitol al cărții este numit după o piesă muzicală din repertoriul artistei (n. red.).

pe toate celelalte femei gravide ca să-și acopere cheltuielile. Și așa a făcut. În ziua aceea de miercuri, 7 aprilie 1915, când m-am născut eu, mama avea treisprezece ani.

Până când a reușit să-și plătească datoria față de spital și să mă ducă acasă, la ai ei, eram atât de mare și de deșteaptă, că puteam să stau în funduleț. Tati făcea ce făceau toți băieții pe vremea aia – se băga în tot felul de încurcături, făcea comisi-oane, se ducea la școală. A venit într-o zi, m-a luat din cărucior și a început să se joace cu mine. L-a văzut mama lui, care a dat fuga la el urlând: „Clarence, nu te mai juca cu bebelușul ăla! O să zică lumea că-i al tău!“.

„Dar, mamă, este al meu“, i-a spus el atunci. Mama lui se enerva tot timpul când îi întorcea vorba. Tatăl meu nu avea decât cincisprezece ani și era un mucos în pantaloni scurți. Visa să devină muzician și lua lecții de trompetă. Au mai trecut încă trei ani până când și-a pus pantalonii lungi pentru nuntă.

La ceva timp după căsătoria părinților mei, ne-am mutat într-o casuță veche pe Durham Street, din Baltimore. Mama fusese femeie de serviciu în New York și Philly. Lucrase în case de oameni bogați, care aveau plite cu gaz și lumină electrică, și voia neapărat să aibă și ea lucrurile astea. Așa că și-a economisit toți banii din leafă ca să-și poată îndeplini dorința. Iar atunci când ne-am mutat acolo, am fost prima familie din cartier cu aragaz și curent electric.

Vecinii s-au supărat foarte tare când mama a tras gaz la noi. Ziceau că o să iasă șobolanii din pământ atunci când o să îngroape conductele. Era adevărat. Baltimore e plin de șobolani, toată lumea știe asta.

Tata a vrut întotdeauna să cânte la trompetă, dar n-a avut ocazia. N-a apucat nici să-și cumpere o trompetă, că Armata l-a înhățat și l-a expediat peste hotare. Și a avut ghinion, că acolo a dat de un gaz toxic. Și i-a distrus plămâni. Dacă ar fi cântat la pian, probabil că ar fi fost împușcat în mână.

Gazarea aia a însemnat sfârșitul speranțelor lui de a cânta vreodată la trompetă, dar și începutul unei cariere de succes la chitară. A început să învețe pe vremea când era la Paris. Și bine a făcut. Pentru că asta l-a împiedicat să-și piardă mințile atunci când s-a întors la Baltimore. Trebuia neapărat să ajungă muzician. A muncit pe brânci după ce s-a întors acasă și, până la urmă, a găsit de lucru în formația McKinney's Cotton Pickers. Dar momentul când a început să plece în turnee cu formația a reprezentat sfârșitul vieții noastre de familie. Baltimore a devenit doar o haltă de o noapte pentru el.

În timpul războiului, când tata era peste hotare, mama a lucrat într-o fabrică, unde făcea salopete și uniforme militare. Când tata a început să plece în turnee și dispăruseră locurile de muncă create de economia războiului, mama s-a gândit că ar fi mai bine să se ducă în nord și să-și găsească o slujbă de fată în casă. Așa că a trebuit să mă lase în grija bunicilor, care locuiau într-o casuță sărăcăcioasă, împreună cu verișoara mea, Ida, cu cei doi copilași ai ei, Henry și Elsie, și cu străbunica mea.

Stăteam înghesuți ca sardelele în casuța aceea. Eu trebuia să dorm în același pat cu Henry și Elsie, iar Henry făcea pipi pe el în fiecare noapte. Asta mă scotea din minți și câteodată mă sculam și stăteam pe un scaun până ce se crăpa de ziuă. Iar dimineața venea verișoara mea, Ida, vedea patul ud, mă acuza

pe mine că făcusem pipi în el și începea să mă bată. Când era supărată, mă bătea ceva de groază. Nu cu o curea sau cu palma la fund, ci cu pumnii sau cu biciul.

Pur și simplu, nu mă înțelegea. Când făceau câte ceva rău, alți copii mințeau și scăpau de pedeapsă. Dar, dacă eu greșeam cu ceva, o recunoșteam imediat. Și atunci ea făcea o criză de nervi, îmi zicea că sunt o păcătoasă, că nu-i nimic de capul meu și că o să se aleagă praful de mine. Dar uite că n-a ajuns să mă părăscă la mama că aș fi rămas gravidă și că aș fi făcut de rușine familia asta blestemată, așa cum făcuse ea. Odată m-a auzit zicând „drăcia dracului“ și i s-a părut că-i un păcat atât de mare, că a aruncat înspre mine o oală întregă cu apă clocotită și scrobelă, dar nu m-a nimerit pentru că m-am ferit la timp.

Mie mereu îmi căuta nod în papură, dar de Henry nu se lua niciodată. Că era băiatul ei și nu putea să-i facă nimic rău. Când m-am săturat să tot fiu bătută pentru că el uda patul noaptea, am convins-o pe Elsie că ar fi mai bine să dormim amândouă pe jos. I s-a făcut frică, pentru că era frig și se gândea că o să înghețăm.

– Bine, i-am zis, poate că o să înghețăm. Dar mâine-dimineață patul tot ud de pipi o să fie, numai că noi n-o să fim în el.

Patul a fost ud fără ca noi să fi dormit acolo, așa că atunci verișoara Ida m-a bătut pentru că fusesem obraznică cu ea.

– Henry e bolnăvior, mi-a zis ea.

Nu puteai să-i spui niciodată nimic despre Henry, să-i povestești ce urât se purta el cu noi. Ba mai mult, atunci când dormeam, încerca să facă „hopa-hopa“, cum îi ziceam noi, copiii. Câteodată eram atât de obosite din cauză că ne

luptaserăm cu îngerașul ăla o noapte întreagă, că nu ne mai trezeam la timp pentru școală. Vorbeam cu el și încercam să-l conving să se potolească, pentru că știam că nu are niciun rost să discut cu verișoara Ida.

– Henry, obișnuiam eu să-i zic, mie nu prea-mi pasă. Că nu-s decât verișoara ta. Da' Elsie ți-e soră și e și bolnavă.

Henry a ajuns campion de box și apoi s-a făcut pastor, dar, când era mic, a fost un drac împielit.

Într-o zi jucasem baseball și, după ceva timp, m-am așezat pe marginea trotuarului. Mi-era frică de gânganii, oricât de mici ar fi fost; mi-era frică de orice se târa, iar Henry știa asta. În ziua cu pricina, a venit la mine și mi-a fluturat sub nas unul dintre șobolanii ăia mari și blestemați care mișunau prin Baltimore.

– Nu mai face asta, Henry! I-am rugat eu.

– Da' de ce? Ți-e frică? a rânjit el la mine și a continuat să legene dihania aia de coadă, din ce în ce mai aproape de fața mea.

– De șobolani și de gândaci se sperie toate fetele, i-am zis eu.

Dar nu s-a lăsat. Până la urmă, m-a lovit cu șobolanul în obraz, iar eu am pus mâna pe o bătă de baseball și l-am băgat în spitalul Johns Hopkins.

Cred că nici bunica nu m-a înțeles vreodată, dar măcar nu m-a bătut niciodată așa cum o făcea verișoara Ida. Însă bunicul mă iubea. Era pe jumătate irlandez și primise numele tatălui său, Charles Fagan, care venise aici din Irlanda.

Dar, cel mai mult și mai mult, mie îmi plăcea de străbunica mea, mama bunicului.

Și ea mă iubea, iar eu mă topeam de dragul ei. Fusesse sclavă pe o plantație mare din Virginia și îmi povestea deseori despre

Respect viața ei de acolo. Avusese căsuța ei în fundul plantației. Domnul Charles Fagan, frumosul irlandez care era proprietar, locuia în casa cea mare cu soția lui albă și cu copiii lor, dar și cu străbunica mea, în căsuța din spate. I-a făcut șaispe copii și toți au murit, cu excepția bunicului.

Vorbeam despre viață, și ea îmi povestea ce înseamnă să fii sclav, să fii trup și suflet proprietatea unui alb, care este și tatăl copiilor tăi. Nu știa nici să citească și nici să scrie, dar știa Biblia pe de rost, de la un capăt la celălalt, și întotdeauna îmi spunea bucurasă câte o poveste din Sfânta Scriptură.

La vremea aia, avea nouăzeci și șase sau nouăzeci și șapte de ani și suferea de flebită. O îngrijeam în fiecare zi, după ce mă întorceam de la școală. Câteodată îi făceam și baie. Și întotdeauna îi bandajam picioarele cu pansamente curate și le spălam pe alea folosite, care miroseau tare urât.

De zece ani, dormea doar pe scaun. Doctorul îi spusese că o să moară dacă se întinde în pat, numai că eu nu știam asta. Și, într-o zi, după ce i-am schimbat bandajele de la picioare și mi-a spus o poveste, m-a rugat mult de tot s-o las să se întindă puțin. Mi-a zis că e obosită. Eu n-am vrut, dar m-a rugat mult de tot și mi s-a făcut milă de ea.

Așa că am pus o pătură pe jos și am ajutat-o să se întindă. Apoi m-a rugat să mă așez lângă ea, pentru că mai voia să-mi spună o poveste, deși eu eram obosită, că mă trezisem cu noaptea în cap ca să spăl scara. M-am culcat lângă ea, dar nu mai țin minte ce poveste mi-a spus, pentru că am adormit imediat.

M-am trezit după vreo patru sau cinci ore. Maia încă mă ținea strâns de după gât și nu puteam să-mi mișc capul. Am

încercat și am tot încercat și, când am văzut că nu pot, m-am speriat. Maia era moartă. Am început să țip. Vecinii au venit în fugă la noi. Au fost nevoiți să-i rupă brațul ca să mă elibereze, apoi m-au dus la spital, unde am stat internată o lună. Se pare că sufeream de pe urma șocului.

Dar, când m-am întors acasă, verișoara Ida a luat-o de la capăt cu bătăile. De data asta m-a lovit pentru că îi dădusem voie străbunicii să se ridice de pe scaun. Doctorul a încercat s-o oprească, zicându-i că, dacă o să continue să mă tot bată așa, o să ajung neurastenică. Dar ea nu s-a oprit.

La șaisprezece ani, deja eram femeie în toată puterea cuvântului. Foarte zdravănă pentru vârsta aia, cu sâni mari, oase mari – o femeie mare, și grasă, și sănătoasă. Așa că m-am apucat să muncesc, și înainte de școală, și după ore. Aveam grijă de copii mici, făceam tot felul de comisioane și frecam toate afurisitele alea de scări din Baltimore.

Pentru că familiile din cartier nu-mi dădeau decât cinci cenți ca să le spăl, m-am gândit că trebuie să fac rost de mai mulți bani și am găsit soluția. Mi-am cumpărat singură o perie, o căldare, niște cârpe, niște săpun Octagon și un calup mare de săpun din ăla pe care n-o să-l uit niciodată – Bon Ami.

Prima dată când i-am cerut unei femei cincisprezece cenți ca să-i spăl scara, am crezut că o să facă o criză de nervi. I-am explicat că prețul era mai mare pentru că-mi procuram singură materialele. Probabil a crezut că am un tupeu fantastic, dar, cât timp se gândea ea cum să procedeze, i-am zis că o să-i fac

Respe și curat în bucătărie sau o să-i spăl dușumeaua din baie, pentru aceiași bani. Și cu asta am convins-o. M-a angajat.

Toate cucoanele alea erau puturoase. Știam că sunt, și așa le-am înduplecat. Nu le păsa cât de murdare le erau casele atâta timp cât scara de la intrare era curată. Erau zile când făceam și câte nouăzeci de cenți. Odată am făcut și 2,10 dolari – adică paisprezece podele de bucătărie ori de baie și tot atâtea scări de la intrare.

Când m-am apucat de afacerea asta cu curățenia, pentru mine s-a terminat perioada de dat cu rolele, de plimbat cu bicicleta și de făcut box. Îmi plăcea să boxez. Ne învățau la școală, pe noi, fetele, cum să boxăm, dar nu m-am ținut de sportul ăsta. O fată mi-a tras odată un pumn în nas, cât pe ce să mă omoare. Mi-am dat jos mănușile și am bătut-o de a făcut pe ea. Profesorul de educație fizică s-a înfuriat atât de tare, că nu m-a mai lăsat să intru în sala de sport.

Dar îmi plăcea să cânt tot timpul, indiferent dacă mă plimbam cu bicicleta sau spălam podeaua jechoasă din baia cuiva. Îmi plăcea muzica. Mă duceam peste tot unde puteam să ascult.

Alice Dean avea un bordel la colțul străzii noastre și eu obișnuiam să fac tot felul de comisioane pentru ea și fetele ei. Devenisem deja foarte materialistă la vremea aceea și nu aș fi făcut nimănui cumpărăturile pentru mai puțin de cinci sau zece cenți. Însă le duceam lui Alice și fetelor tot ce-și doreau, le spălam lavoarele și le puneam la baie săpun Lifebuoy și prosoape curate. Când venea vremea să mă plătească, îi ziceam lui Alice că poate să-și țină banii dacă mă

lasă să stau în salonașul din față și să-i ascult pe Louis Armstrong și Bessie Smith la patefonul ei.

Pe atunci era mare lucru să ai patefon, iar Alice era singura din cartier care avea unul. Multe ore frumoase mi-am petrecut eu acolo, ascultându-i pe Pops¹ și Bessie. Mi-aduc aminte cât de impresionată am fost când am ascultat discul lui Pops cu „West End Blues”. Era prima oară când auzeam pe cineva cântând fără cuvinte. Nu știam că obișnuia să cânte orice-i trecea prin cap, atunci când uita versurile. Mie mi se păreau pline de sens și ba-ba-ba-ba-ba-ba-ba și toate celelalte, la fel de pline de sens ca unele dintre cuvintele pe care nu le pricepeam. Numai că aici sensul se schimba în funcție de starea în care eram. Câteodată discul acela mă întrista atât de tare, că vărsam șuvoaie de lacrimi. În alte dăți, același disc de milioane mă făcea să mă simt atât de fericită, că uitam cu totul câți bani munciți din greu mă costa ascultatul muzicii în salonașul lui Alice.

Numai că mamei mele nu-i convenea ca fiica ei să-și piardă vremea în casa din colțul străzii. Și, mai ales, nu putea să priceapă de ce nu aduceam acasă niciun ban.

– O știi pe Eleanora, se văita ea – Eleanora fiind numele meu de botez –, și nu muncește pe degeaba pentru nimeni.

Și când mama a aflat că-mi foloseam banii ca să ascult jazz la patefon în salonașul lui Alice, aproape că și-a ieșit din minți.

Cred că nu sunt singura care a ascultat pentru prima oară jazz de calitate într-un bordel, dar nu m-a deranjat. Mi-ar fi plăcut la fel de mult Louis și Bessie și dacă i-aș fi ascultat la o

¹ Una dintre porecele lui Louis Armstrong (n. tr.).

Pe platoul de filmare
la *New Orleans*, cu
Louis Armstrong,
1946

Împreună cu Coleman Hawkins la o înregistrare TV
pentru *The Sound of Jazz*, 5 decembrie, 1951

Într-un studio de înregistrări, 1955